

Betreft: Reactie VAJN op wijziging Vreemdelingenbesluit tot het regelen en wijzigen aanmeldfase en het vervallen van het eerste gehoor zoals aangekondigd bij brief van 10 september 2020

Aan de Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid,

De Vereniging van Asieladvocaten en Juristen Nederland (VAJN) heeft kennisgenomen van het besluit tot wijziging van Vb 2000 in verband met het regelen van de aanmeldfase en het vervallen van het eerste gehoor, welke ter consultatie is aangeboden.

In reactie hierop wenst de VAJN te benadrukken dat dit besluit tot wijziging onderdeel uitmaakt van de Moria deal en is ingeruild voor de opvang in Nederland van 100 kwetsbare asielzoekers uit Moria, onder wie 50 minderjarige asielzoekers.

Nu tot heden geen uitvoering is gegeven aan de opvang van deze kwetsbare groep asielzoekers uit Moria, wordt niet ingezien op basis waarvan reeds uitvoering kan worden gegeven aan de wijziging van het Vreemdelingenbesluit tot aanpassing van de aanmeldfase.

De VAJN kan zich vinden in de overweging van de Staatssecretaris dat inmiddels sprake is van dubbeling in het asielproces bij het aanmeld- en eerste gehoor.

Dit is echter een gevolg van uitbreiding van het aanmeldgehoor door de Staatssecretaris zonder dat dit in samenspraak met Advocatuur, Vluchtelingenwerk of Nidos tot stand is gekomen.

De VAJN is dan ook van oordeel dat de Staatssecretaris de praktijk weer in overeenstemming moet brengen met de afspraken zoals deze zijn gemaakt en formeel zijn vastgelegd bij aanvang van de algemene asielprocedure.

Destijds is met reden afgesproken en wettelijk vastgelegd dat asielzoekers door een medisch adviseur worden gezien, 6 dagen rust en voorbereiding, en rechtsbijstand van een advocaat krijgen alvorens een Eerste en Nader Gehoor worden afgenomen.

Deze waarborgen werden in 2009 ingevoerd juist met het idee de asielprocedure te verbeteren. In de MvT (31994) van die aanpassing staat dat dit is ingevoerd om de kwaliteit van de gehoren te verbeteren, vroeg medische aspecten te onderkennen en zo vertragingen in de verdere asielprocedure, waaronder de beroepsprocedure, te voorkomen.

De onderhavige wijziging heeft tot gevolg dat de inhoud van het eerste gehoor en zelfs een deel van de inhoud van het nader gehoor wordt verplaatst naar het aanmeldgehoor zonder deze essentiële waarborgen.

Dit klemt te meer daar in de voorgestelde aanpassing van het Vreemdelingenbesluit geen specifieke waarborgen zijn opgenomen voor het afnemen van een aanmeldgehoor bij alleenstaande minderjarige vreemdelingen, ernstig getraumatiseerden of andere kwetsbare

asielzoekers terwijl het voorgestelde aanmeldgehoor wat betreft inhoud en strekking verder reikt dan het eerste gehoor, nu ook naar asielmotieven zal worden gevraagd.

Het voorgestelde aanmeldgehoor is een persoonlijk onderhoud dat in verband staat met de asielprocedure, waardoor het moet voldoen aan de waarborgen zoals neergelegd in de artikelen 13 tot en met 17 van Richtlijn 2005/85/EG.

In artikel 3.108c van het Vreemdelingenbesluit wordt weliswaar opgenomen dat tijdig mededeling wordt gedaan aan de hem toekomende bevoegdheid zich tijdens de in deze paragraaf bedoelde gehoren te doen bijstaan, maar nergens in de wijziging is geregeld of toegelicht hoe dit zal en kan worden gerealiseerd bij het aanmeldgehoor.

Uit de Nota van Toelichting blijkt dat eerst voorafgaand aan het Nader Gehoor zal worden voorzien in rechtsbijstand. Dit betekent dat het aanmeldgehoor zal worden afgenomen zonder dergelijke voorbereiding, zonder waarborgen, en zonder dat direct na afloop gelegenheid bestaat tot het indienen van C&A. Dit levert strijd op met bovengenoemde bepalingen van Europese Richtlijn 2005/85/EG.

Daarnaast zal de voorgestelde herinrichting ook niet het doel dienen dat wordt beoogd.

Blijkens de Nota van Toelichting zal het aanmeldgehoor de basis vormen voor de verdere inrichting van de asielprocedure. Dit met het oog op een betere planbaarheid van de verdere procedure, zo stelt de Staatssecretaris.

De VAJN merkt op dat het afnemen van een aanmeldgehoor direct na aankomst zonder voorafgaande bijstand, waarborgen, medisch advies en mogelijkheid direct na afloop correcties en aanvullingen in te dienen geen verbetering van de planbaarheid van de verdere procedure tot gevolg zal hebben.

Asielzoekers zijn vlak na aankomst - na een vaak lange en traumatiserende reis – met regelmaat vermoeid, verward, getraumatiseerd, achterdochtig en onbekend met wat het concept “asielmotief” is. De herinrichting van het aanmeldgehoor zal dan ook geen goed beeld geven voor de planbaarheid van de verdere procedure.

Reeds nu komt al in de praktijk voor dat verklaringen die binnen 24 uur naar aankomst worden gedaan niet juist, onvolledig, en warrig zijn. Logischerwijs komt dit vaker voor bij minderjarigen, psychisch kwetsbaren of laagopgeleide cliënten. NIDOS heeft aangegeven niet over de capaciteit en kwaliteit te beschikken minderjarigen te begeleiden en voor te bereiden in de voorgestelde nieuwe aanmeldfase.

Ook zal sprake zijn van tijdsverloop tussen het Aanmeldgehoor en het Nader Gehoor waardoor bij het Nader Gehoor sprake zal zijn van nieuwe feiten en omstandigheden waarmee geen rekening is gehouden.

De VAJN kan zich in het verlengde hiervan ook niet verenigen met de verdere uitbreiding van de mogelijkheden om van de rust- en voorbereidingstermijn af te zien.

Deze mogelijkheid zal volgens de wijziging worden uitgebreid ten aanzien van wie het vermoeden bestaat dat de aanvraag kan worden afgewezen omdat de vreemdeling niet naar waarheid gegevens heeft verstrekt over identiteit, nationaliteit, herkomst of etniciteit. Dit oordeel zal onder meer worden gebaseerd op het aanmeldgehoor terwijl dit aanmeldgehoor zonder waarborgen, bijstand en voorafgaand medisch advies zal worden afgenomen.

De VAJN juicht wel toe dat extra mogelijkheden worden ontwikkeld om in overleg met de gemachtigde de algemene asielprocedure te verlengen zodat voorkomen wordt dat asielzoekers naar de VA-procedure worden gezonden.

De nu voorgestelde wijziging om de AA-procedure tot uiterlijk 29 dagen op te kunnen rekken is, mede met het oog op de grensprocedure, te lang. De VAJN stelt zich op het standpunt dat deze uitbreidingen enkel mogelijk kunnen en mogen zijn in overleg en met goedkeuring van de gemachtigde.

Hoogachtend,

Namens het bestuur van de VAJN
Maartje Terpstra